

Milena Michiko Flašar

Maa ylhäällä,

taiivas alhaalla

地

天

Suomentanut
Olli Sarrivaara

LURRA Editions

*Maa ylhäällä,
taivas alhaalla*

Milena Michiko Flašar (s. 1980, St. Pölten) on itävaltalais-japanilainen kirjailija. Hän on opiskellut vertailevaa kielitiedettä, germanistiikkaa ja romaanisia kieliä Wienissä ja Berliinissä. Hänen tuotantonsa ensimmäinen suomennos *Kutsuin häntä Solmioksi* (suomentanut Olli Sarrivaara, Lurra Editions, 2014; *Ich nannte ihn Krawatte*, Verlag Klaus

Wagenbach, Berlin, 2012) oli hänen kolmas teoksensa. Teos on hienovarainen ja voimakas psykologinen kuvaus ihmisten ulkopuolisuudesta ja omanarvontunnosta tämän päivän Japanissa. Kaksi eri-ikäistä miestä – kahdeksi vuodeksi kotinsa huoneeseen sulkeutunut opiskelijanuorukainen (*hikikomori*) ja muista syistä elämässään ulkopuolelle joutunut vanhempi, naimisissa oleva toimistotyöläinen (*salaryman*) – tutustuu puistossa. Teoksen kertomuksesta piirtyy kuva kovien arvojen ja ehtojen yhteiskunnasta, jossa ihminen joutuu vasten syviä ennakkoluuloja ja ulkoisia määritelmiä. *Maa ylhäällä, taivas alhaalla* on lempeä ja pohdiskelleva kuvaus japanilaisesta kodokushi-ilmiöstä; syrjäytyneiden ihmisten tavasta elää yksin ja kuolla yksin. Kirjan päähenkilö Suzu on japanilaisessa suurkaupungissa elävä nuori nainen, jonka ihmissuhteet eivät ota onnistuakseen ja elämä tuntuu muutenkin umpikujalta. Jopa hänelle kaikkein tärkein ”ihminen”, lemmikkihamsteri, välttelee häntä. Suzun arki ja sisäinen maailma muuttuvat uuden työpaikan myötä. Hän alkaa työskennellä sosiaalisesti eristäytynyttä elämää viettäneiden ihmisten kuolemiin erikoistuneessa kalmasiivousyrityksessä. Uuden työyhteisönsä kautta Suzu oppii aivan uuden suhtautumistavan ihmisiin ja kohtelemaan niin elämää kuin kuolemaa samanarvoisesti. Mieltä koskettava teos on myös kuvaus ajan kulumisesta, asioiden muuttumisesta ja oppimisesta elämään ilman toteutumattomia odotuksia yhteiskunnassa, jonka tausta on monessa suhteessa hyvin kohtalotäytteen.

Milena Michiko Flašar

Maa ylhäällä,

taiivas alhaalla

Suomentanut
Olli Sarrivaara

LURRA Editions

Teoksen suomentamiseen on saatu tukea:

 Federal Ministry
Housing, Arts, Culture,
Media and Sport
Republic of Austria

Suomentaja kiittää Suomen Kulttuurirahastoa saamastaan työskentelyapurahasta.

© 2023 Verlag Klaus Wagenbach, Berlin.

Saksankielinen alkuteos: *Oben Erde, unten Himmel*

LURRA Editions
www.lurraeditions.fi

Milena Michiko Flašarin kuva © Helmut Wimmer

Kansi ja taitto: Kim Söderström

Painettu EU:ssa.

Ilmestynyt ensimmäisen kerran suomeksi 2025.

ISBN: 978-952-7380-57-4

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Akiralle

Kun ihminen etelässä tekee kuolemaa,
mennä tykö ja sanoa, älä suotta pelkää
(Miyazawa Kenji, Ame ni mo makezu)

Talvi, kevät...

Olin mielelläni yksin. Eikä tilanne oikeastaan ole siitä mihinkään muuttunut. En edelleenkään tarvitse runsaasti seuraa ympärilläni. Mutta aikaisemmasta poiketen tarvitsen nykyisin muutamia ihmisiä, ja ymmärrykseni siitä, että näin on, on antanut elämälleni uuden suunnan. Ennen elämäni muistutti yksisuuntaista katuja, jolla olin liikkeellä yksin. Ei vastaantulevaa liikennettä. Ei ruuhkaa. Pääsin kohtalaisesti eteenpäin. Mutta nautinko etenemisestäni? Vastaukseni on jyrkkä *en*.

En kuitenkaan ollut mitenkään erityisen kärktyisä luonne. Mielialani vaihtelut, niin hyvät kuin huonot hetkeni, tasapainottivat toisiaan. Minä vain ajattelin aina, että nauttiminen oli niiden ihmisten oikeus, joilla oli siihen synnynnäisiä lahjoja. He olivat kiinnostuneita edessään avautuvasta tiestä, ja he kulkivat sitä yhdessä kaltaistensa kanssa. He muodostivat pieniä ryhmittymiä, joista taas muodostui

suurempia ryhmiä. Minä toimin samoin silloin, kun se oli välttämätöntä. En ollut äärimmäisyyksiin saakka muita karttava yksinäinen susi enkä hautonut mielessäni kapinaa tyyliin *minä vastaan muu maailma*. Halusin yksinkertaisesti vain olla rauhassa. Edes koulu-aikoina en juurikaan uhrannut voimavaroja ystävyys-suhteisiin, ja vaikka minulla ei keskin kertaisen menestymiseni vuoksi ollut ongelmia sopeutua eri kuppikuntiin jakautuneeseen luokkaan, minulle ei muodostunut tiivistä suhdetta yhteenkään luokkatoveriini. Ehkä syy oli flegmaattisuudessani. Yhteyksien ylläpitäminen tai ylipäättään kontaktin luominen oli mielestäni rasittavaa. Tutustuminen oli uuvuttavaa. Kaikki pakolliset keskustelut yhteisten kiinnostuksen kohteiden löytämiseksi! Kaikki eteen tulevat väärinkäsitykset ja sekaannukset! Miksi nähdä moinen vaiva? Oli aivan tarpeeksi raskasta olla oma itsensä. Niin ainakin ajatteli se finninaamainen kuusitoistavuotias, joka minä kerran olin, ja kun aikuistuin, säilytin saman ajattelutavan ihan vain mukavuussyistä.

Mottoni oli *elä ja anna toisten elää*. Kaikki henkilökohtainen oli minulta liikaa vaadittu.

Paljastin itsestäni harvoin mitään enkä ollut pätkeäkään kiinnostunut toisten salaisuuksista. En tuntenut mitään tarvetta houkutella ketään tuomaan niitä julki. Ihanteellinen suhde – aivan sama kenen kanssa – perustui mielestäni siihen, ettei kumpikaan odottanut toiselta liikoja. Pinnallista rupattelua silloin tällöin. Että olipa ilma muuttunut kylmäksi. Ja että sen jo haistoi, lumen, joka ei ollut vielä satanut. Muita keskustelun aiheita ei tullut mieleeni. Heti kun puhe siirtyi johonkin henkilökohtaiseen, kurkkuani alkoi kuristaa. Kun toinen alkoi puhua luotavaiseen sävyyn, sain heti sydämentykytyksiä. Halusin yhteyden toisiin olevan vaivatonta ja vailla sitoumusta. Työpaikalla – työskentelin osa-aikaisena tarjoilijana – minua pidettiin vaikeasti lähestyttävänä, enkä tehnyt pienintäkään elettä muuttaakseni sitä käsitystä. Tauoilla, jotka vietin yhteisessä oleskelutilassa, olin joka tapauksessa omissa oloissani. Aluksi työtoverini olivat olleet hyväntahtoisia. He olivat aina tilaisuuden tullen yrittäneet ottaa minut mukaan pieniin keskusteluihinsa. Mutta kun he huomasivat, etten piitannut heidän jutusteluistaan, he vähitellen kyllästyivät tuloksettomaan määnteluun saada minua osallistumaan niihin, ja

niin minusta tuli ulkopuolinen. Sopii minulle, ajatteli kaksikymmentäviisivuotias minä. Niin kauan kuin välillämme vallitsi rauha, meillä ei ollut tarvetta esittää mitään sellaista kuin *kaikkihan me olemme samassa veneessä*. Työajan päätyttyä (kuinka kaipasinkaan hetkeä, kun sain sulkea pukukaappini oven) olin aina ensimmäisenä riisunut roosanvärisen univormuni ja ensimmäisenä ulkona parkkipaikalla. Ravintolasta, joka oli tyypillinen famiresu eli perheravintola, lankesi asfaltille lämmin valo. Näin lapsia syöttötuoleissa ja vanhempia syöttämässä heitä. Ilmassa leijui paistorasvan ja voimakkaasti paahdetun lihan tuoksu. Haju oli tarttunut myös hiuksiini. Se leyhähteli nenääni joka askeleella, ja minä kiihdytin tahtia päästäkseni sitä pakoon. Se oli haihtunut viimeistään siinä vaiheessa, kun olin päässyt asemalle, jossa hypäsin metroon ja menin suorinta tietä kotiin.

Suunnilleen tällaista elämää minä elin, eikä se ollut lainkaan hassumpaa. Minun puolestani kaikki olisi voinut jatkua sellaisena ikuisuuksia. En kaivannut mitään. Päinvastoin. Kun metrovaunussa suljin silmäni, sisimpäni valtasi miellyttävä pimeys. Yksi päivä oli jäl-

leen takana, enkä ollut ollut kenellekään vai-
vaksi. Olin kantanut tarjottimia numeroitui-
hin pöytiin yksi toisensa jälkeen. Olin terveh-
tynyt ja hymyillyt, kuten meitä oli ohjeistettu
tekemään. Kasvolihaksiani särki ylenpalttisen
hymyilyn seurauksena. Mutta mikäs siinä! Jos
mihinkään ei sattunut, niin ihminen oli kuol-
lut, eikö niin? Lausahdus oli peräisin entiseltä
liikunnanopettajaltani, joka oli säilynyt muistis-
sani todellisena kiduttajana. Mies ei ollut osoit-
tanut meille tytöille minkäänlaista lempeyttä.
Verukkeet, kuten *minulla on kuukautiset*, olivat
kaikuneet täysin kuuroille korville, ja jos joku
oli valittanut, että kylkeen pistää, hänelle oli
määrätty ylimääräinen kierros urheilukentän
ympäri. Muistin miehen pillin. Se oli lähes-
tulkoon kasvanut kiinni häneen, hän otti sen
suustaan ainoastaan karjuessaan, jolloin sylkeä
lensi ympäriinsä. ”Tiimihenkeä, Takada! Voi
yhden kerran! Olet osa joukkuetta. Paina se nyt
kalloosi!” Nämä huudot muistuivat mieleeni
useammin kuin olisin halunnut. Ne sekoittuivat
kuulemiini ääniin, metron ovien sihahteluun,
kun ne avautuivat ja taas sulkeutuivat, junan
pyörien yksitoikkoiseen kolkkeeseen, ja olin jo
nukahtanut ennen kuin huomasinkaan. Se ei

ollut syvää unta. Pimeys sisälläni muuttui aina vain mustemmaksi. Silti samanaikaisesti aistin selvästi vierustoverini pienimmätkin liikahdukset. Välillä me hipaisimme toisiamme, mutta se oli tahatonta, eikä kosketus vaatinut anteeksi-pyyntöä. Panin merkille, että suurin osa matkustajista oli itseni tavoin sulkenut silmänsä. Ja itseni tavoin he olivat huomaamattaan tor-kahtaneet. Jotkut kuorsasivat. Se oli nukkuvien juna. Me nousimme kyytiin ja jäimme taas pois. Taulussa luki ”hys!” Se oli matkustajille osoit-tettu kehoitus laittaa kännykät äänettömälle. Noudatin tunnollisesti sääntöä olla häiritse-mättä muita ylettömän äänekkäällä puhelin-keskustelulla, minun kohdallani se tosin hoitui aivan itsestään, koska en tuntenut ketään, jolle olisin halunnut soittaa niin myöhään illalla. Kuuden kaupungissa asumani vuoden jälkeen puhelimestani oli tallennettuna kourallinen puolittutujen numeroita, niiden joukossa mani-kyristi, jonka luona kävin säännöllisesti. Hän oli ammattinsa puolesta puhelias ihminen, mutta ymmärsi pitää suunsa kiinni, jos asiakas osoit-tautui harvasanaiseksi. Silloin hän pysyi hiljaa, mikä ei sekään ollut hänelle mitenkään vasten-mielistä. Vaiti hän viilasi kynsiäni, ja minä seu-

Lempeä ja pohdiskeleva kuvaus
japanilaisesta kodokushi-ilmioistä;
syrjäytyneiden ihmisten kuolemista.

Suzu on japanilaisessa suurkaupungissa
elävä nuori nainen, jonka yksinäinen arki
muuttuu uuden työpaikan myötä.

Hän aloittaa työnsä sosiaalisesti
eristäytynyttä elämää viettäneiden kuolemiin
erikoistuneessa kalmasiivousyrityksessä.

Työnsä kautta Suzu saa aivan uuden
yhteyden ihmisiin ja oppii kohtelemaan
elämää ja kuolemaa kunnioittavasti.

Mieltä koskettava teos on myös kuvaus
ajan kulumisesta ja oppimisesta elämään
ilman toteutumattomia odotuksia.

